

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. I. Fasti sacri et scriptores præcipui, qui Sancti merimerunt.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
C. B.

D

DE S. MARCELLINO EP. CONF.

RAVENNÆ IN ITALIA

COMMENTARIUS HISTORICUS.

§ I. Fasti sacri et scriptores præcipui, qui Sancti meminerunt.

ANNO CCCLVI.
Sanctus, qui
Romano hodierno, aliisque Fastis sacris

Inter priores undecim S. Apollinaris, primi Ravennatum episcopi, in sacra horum sede successores, quos omnes ad hanc columbæ divinitus illapsæ indicio designatos, popularis habet traditio, omnes, uno excepto Procuro, Fastis sacris invenio inscriptos, decimo loco occurrit S. Marcellinus, qui, quanquam quidem, ut S. Severus, proximus ejus successor, Martyrologiis vetustioribus seu classicis inscriptus non sit, in Romano tamen hodierno, non secus ac octo e decessoribus suis, Aderitus scilicet, Eleucadius, Martianus, Calocerus, Probus, Dathus, Liberius et Agapitus, commemoratur: et hi quidem cuncti, si unum Probum, ante x Novembris diem nullis prorsus Fastis sacris insertum, exceperis, sacro illo honore ad varios, quibus proinde in Opere nostro dati jam sunt, mensium præcedentium dies afficiuntur; Marcellinus vero hodie. Verba, quibus hoc postremum ibidem fit, pauca hæc sunt: Ravennæ, sancti Marcellini episcopi et confessoris. Hunc porro Sanctum nostrum, qui hodie etiam Officio in ecclesia Ravennate quotannis colitur, e sacris hujus tabulis, quales in suis ad Martyrologium Romanum Notis laudat Baronius, puto depromptum; unde verosimillime pariter profuxerit annuntiatio, qua in binis Mss., Romano hodierno antiquioribus, Florentinis Usuardi Codicibus, Mediceo scilicet et Stroziano, a Solerio nostro in Præfatione ad Usuardum num. 234 recensitis, ab eoque deinde inter Usuardina Auctaria relatis, hodie inventum, quævis interim in iis Marcelli pro Marcellini perperam scribatur, celebratus hunc in modum: Ravennæ sancti Marcelli ejusdem civitatis episcopi et confessoris.

hodie inscribitur, elogisque etiam,

2 Usuardino huic Auctario accedunt Fasti sacri, a Galesinio, Ferrario et Castellano contexti. Ac Castellanus quidem in Martyrologio suo Universali iisdem plane, quibus id in Romano fit, verbis, Gallice redditis, breviter Sanctum commemorat; Galesinius vero et maxime Ferrarius, ille in suo anni 1578 Martyrologio, hic in Generali anni 1613 Sanctorum Italiæ Catalogo, oratione paulo prolixiori id præstant. Amborum verba describo. Prioris hæc sunt: Ravennæ sancti Marcellini episcopi, tanta sanctitate viri, ut vel sola opinione homines a maleficio detereretur, et ad leges divinas colendas inflammaret; posterioris vero ista: Marcellinus x a S. Apollinare Ravennæ episcopus, columbæ indicio electus, ecclesiam Ravennatam post S. Agapitum anno Sal. cccxxx. Urbano Pontifice Maximo, præfuit. Quam ecclesiam per annos l. sive, ut alii tradunt, XLVII tanta sanctitate et pietate, adjuncta prudentia, administravit, ut hac opi-

nione homines a maleficiis abstereretur, et ad divinas leges observandas exemplo maxime suo inflammaret, ut multos a dæmonio oppressos liberaret, ac multis dæmonum insidiis petitus, ad divinam opem confugiens eos superaret. Denique in magna rerum perturbatione et Ecclesie persecutione, Aureliano imp. (sub quo, eo adhuc episcopo, Fusca virgo et Maura nutrix martyrio coronatæ sunt) graviter afflicto in Non. Octobris migravit e vita, Felice Papa. Cujus corpus fertur suavissimum odorem misisse in æde S. Probi sepultum.

3 Nec tantum hisce elogiiis Sanctum exornant, verum etiam pro fonte, e quo ea hauserint, Ravennatem Hieronymi Rubi Historiam assignant. Huic porro etiam, Galesinius quidem Annalium urbis Ravennæ scriptores; Ferrarius autem ecclesie Ravennatis monumenta, adjungunt. Verum qui qualesve illi Annales seu horum scriptores, quæ qualivæ illa monumenta sint, non edicunt. Opus sane, quod sub Annalium Ravennatum titulo concinnatum sit, hactenus non novi; quod vero ad ecclesie Ravennatis monumenta, a Ferrario laudata, pertinet, cum hic hagiologus, de aliis agens Ravennatibus Sanctis, subinde etiam ejusdem ecclesie, quas tamen antiquas (adi in S. Agapito ad xvi Martii Opus nostrum) perperam vocaris, lectiones laudet, monumentorum illorum partem hæc forte non exiguum faciunt una cum Tabulis, quas, ut supra monui, citat Baronius, quasque præcipue esse opinor Kalendaria Catalogosque, quibus ad diversos anni dies diversi Ravennates Sancti, vel nomine tenus duntaxat, vel cum addito brevi elogio, cultusve ecclesiastici eis deferendi præcepto sint inserti. Ut res habeat, nihil equidem, quin Hieronymo Rubeo consonet, habet Galesinius, totumque fere, quo Sanctum Ferrarius exornat, elogium ex eodem Ravennate historico est depromptum. Ut de re ferri queat judicium, juxerit et hujus verba, huc facientia, transcripsisse.

ex ecclesie
Ravennatis
lectionibus
tabulisque

F

4 Agapito, inquit lib. 1 sub finem, Marcellinus successit Ravennatum archiepiscopus, alterum et trigesimum circiter annum supra ducentesimum ab ortu Christi, Urbano adhuc Romano Pontifice. Quinquaginta annis Ravennati ecclesie præfuit Marcellinus tanta sanctitate atque innocentia, ut vel sola opinione homines a maleficio detereretur, et ad leges divinas servandas ac colendas inflammaret. Sæpius cacodæmonum furorem (tanta in illo fuit magnitudo et præstantia benignitatis divinæ) nullo labore compressit, cumque Virum sanctum illi, dispositis insidiis, vallatum teneret ac circumvenissent, eo Deum suppliciter invocante, statim prostrati, misereque afflicti sunt. Hactenus ille, qui deinde, varias Romani imperii vicissitudines, plures Barbarorum

et Hieronymo
Rubeo

A *barorum in id irruptiones, gloriosum SS. Fuscae et Maurae martyrium, sacras in Christi cultores persecutiones aliaque nonnulla, quae gubernante Ravennatem ecclesiam S. Marcellino, accidisse vult, paulo prolixius exponens, ita tandem de Sancto concludit: Sub id tempus (Aureliano scilicet imperante) Marcellinus, Ravennatum antistes, in tanta perturbatione vario rerum eventu misere graviterque affectus animam exhalavit tertio Non. Oct. Dum extremum spiritum duceret ejus cadaver, ferunt unguentorum suavissimorum divinum odorem affluisse. Sepultus est in divi Probi.*

depromptis, a Galesinio et Ferrario celebratur, a binis praeterea

5 Confer nunc haec cum binis elogiis supra huc transcriptis, videbisque Galesinium et Ferrarium, horum auctores, ex Hieronymo Rubeo, qui praeterea priorem undecim S. Apollinaris successorum columbae divinitus illapsae indicio ad episcopatum electionem loco non uno docet, indubie hausisse. Nec tantum id fecerunt ambo hi hagiologi, verum etiam in libro, Italice scripto, quem sacra Ravennae antiquae Monumenta inscripsit annoque 1665 vulgavit, Hieronymus Fabri, metropolitanae Ravennatum ecclesiae canonicus, infra plus semel laudandus, aliique nonnulli, qui post annum 1572, quo primum prodit Hieronymi Rubei Historia, de Ravennatis ecclesiae rebus Sanctissae scripserunt. Hos omnes, utpote qui Rubei de Sancto nostro asserta nec roborant, nec infirmant, nihilque fere, quod ex his haustum non sit, doceant, hic enumerare operae pretium non est, pergo proinde ad binos (neque enim etiam plures alios his recentiores hic moror) scriptores antiquos, quos adhuc Mss. dumtaxat sibi praetulerunt habuit, atque ad contegendam Ravennatem Historiam adhibuit saepissime jam nominatus Hieronymus Rubeus.

qui reliquis antiquiores sunt, scriptoribus, Agnellus scilicet,

6 Prior est Agnellus, appellatus etiam Andreas, qui librum Pontificalem seu Vitas Ravennatum Pontificum anno circiter 840 conscripsit. Opus hoc Benedictus Bacchinus, abbas S. Mariae de Lacroa Ord. S. Benedicti Congregationis Casinensis, e Ms. Bibliothecae Estensis Codice eruit, varietate a se illustratum typis primum anno 1708 publici juris fecit, idemque deinde Muratorius, cum codice Estensi demum collatum, iterata editione in Rerum Italicarum Scriptorum tom. II una cum Bacchinii in id Observationibus Dissertationibusque intulit. Ambo porro editioni, quam adornarunt, praefationem praemisere sane eruditam, qua, quis fuerit Agnellus, qua aetate floruerit, et qua sit fide dignus, additis etiam, quibus laboret, defectibus, dilucide exponunt. Praecipua, huc spectantia, e Bacchinii Praefatione, apud nos tom. V Julii pag. 343 exstant excerpta, quo propterea, studioso lector, vel ad Bacchinii, aut etiam Muratorii, si ad manum sit, Praefationem pro ampliori Agnelli concinnatam ab eo Pontificalis notitia, brevitate ergo te remitto. En modo, quae Agnellus editionis Bacchinii, quam hic, nisi aliud dicam, semper intelligam, part. 1, pag. 162 de Sancto nostro, quem spectata, quo post S. Apollinarem sederit, ordine, decimum appellat, capite unico sub hoc titulo, Vita sancti Marcellini, memoriae prodatur.

cujus verba hic recitantur,

7 Marcellinus x, inquit, justus et timoratus suis orationibus daemonum castra prostravit, et oves, quae a Domino ei traditae fuerant, impiger custodivit, ne ille immanissimus lupus, qui quotidie saevit, et ferit, castra suae ecclesiae laniare potuisset, et ex suis ovibus praedam evelleret, ut non Christianorum animas, quas Sanctus Vir Omnipotenti Domino adquisierat, beluino gut-

ture devoraret, ne infernalibus connexis gehennae vinculis ditione manciparet. Transactoque plurimo annorum curriculo spatii, pontificatum amisit et vitam, cujus tanta corpus odorama sepelientium nares sentirent. Sepultus est, ut fatentur alii, in basilica B. Probi. Sedit autem annos... mens... dies... Ita haec Agnellus, cujus haec etiam idecirco praecipue, quo usui infra futura adhuc sint, de Sancto nostro verba volui huc ranscribere, quamvis interim praeter sedis S. Marcellini diuturnitatem sepulturaeque locum nihil fere notatu dignum edoceant. Sanctum quidem praeterea, veluti pastorem vigilantissimum, depingunt, nec dubito quin revera is in gregem sibi commissum diligentissime invigilavit; attamen cum vigil sedulaque gregis adversus omnes daemonum insidias tutandi cura omnibus omnino pastoribus seu episcopis, sanctitatis laude conspicuis, sit communis, eam forte, utut speciatim in antiquis monumentis non notatam, Sancto nostro ne alioquin ejus Vita appareret nimis jejuna, Agnellus nominatim attribuerit. Cum enim hic scriptor, ut Bacchinus in prima sua in eum Dissertatione cap. 2 docet, nulla omnino vel S. Severi, duodecimi Ravennatum antistitis, vel etiam decessorum ejus Acta scripta habuerit, probabilibus dumtaxat conjecturis, quae de hisce speciatim memoriae prodit, frequenter superstruit, uti ipsemet in S. Exuperantio xix Ravennatum antistite satis indicat.

Auctore C. B.

8 Ad alterum modo e scriptoribus antiquis, quorum supra memini, progrediamur. Muratorius in eodem Ms. Bibliothecae Estensis codice, e quo Agnelli librum pontificalem ecclesiae Ravennatis eruderat Bacchinus, Vitas priorum aliquot episcoporum Ravennatum, seu potius habitos de his ad populum sermones, quibus Vitae titulus deinde fuerit adjectus, una cum aliis nonnullis Opusculis invenit, eaque omnia, Spicilegii Ravennatis Historiae titulo insignita, tom. I, part. 2 scriptorum Rerum Italicarum inseruit. Causas, ob quas Opus hoc vulgari, in Praefatione docet, uti etiam lucubratiunculas illas omnes, quas id complectitur, a variis auctoribus, qui post Agnellum floruerint, esse profectas, quod tamen (vide Operis nostri tom. VII Septembris pag. 400, num. 9) ita videtur quantum ad episcoporum Ravennatum Vitas intelligendum, ut harum omnium unus idemque, qui scilicet easdem etiam pro arbitrio subinde mutavit interpolavitque, collector existerit, saeculo xiii longe posterior. In illa porro, quam hic digessit, collectione, seu, ut hanc appellare maluit Muratorius, Ravennatis Historiae Spicilegio pag. 354 et seqq. legitur S. Probi Vita, cui hujus aliorumque septem Ravennatum antistitum translationis, anno circiter 963 factae, Historia inseritur, ab anonymo, qui rei gestae interfuit, canonicumque se prodit, auctore (adi eundem 7 Septembris tom. pag. 403, num. 25 et seqq.) litteris consignata; hic autem, qui, quod praecipue huc spectat, ille ipse est e binis supra memoratis scriptoribus antiquis posterior, S. Marcellinum sanctis Ravennatibus episcopis, quorum corpora refert fuisse translata, accenset. Verba, quae ad Sancti nostri translationem pertinentia suppeditat, infra suo loco, cum de hac sermo erit, describam. Aggredior nunc, quae praevie adhuc tractanda sunt, quaeque ut eo, quo gesta sunt, ordine proponantur, a Sancti ad sedem Ravennatem electione ducendum est initium.

et anonymo, qui canonicum se prodit, memoratur.